

DE NOORD-BRABANDER,

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS

Voor de Stad. . . 12.

Franco per post. . . 14.

DICEREVERUM QUID VETAT?

HORATIUS.

ADVERTENTIËN

15 cents de regel

behalve 35 cents zegel.

(Verschijnende driemaal ter week: Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

TURKIJE

KONSTANTINOPOL 12^e December. De Turksche en Perzische troepen, die langs de grenzen verspreid waren, zijn binnen dezelve teruggetrokken en hebben hians kantonnementen hervat.

Te Teheran en in de naburige provincien heerscht de cholera en zeer kwade koorts.

DUITSCHLAND

Met opzigt tot den uit Pruisen verbannen republikeinschen dichter Herwegh (in Wurtemberg geboren) vernemen wij uit goede bron de volgende bijzonderheden. Herwegh heeft zelf de audientie aangevraagd, welke hij bij den Koning heeft gehad, en zulks was hem toegestaan geworden door tuascheukomst van zijnen vriend, doctor Schönlein; lijfarts van Z. M. Hij gedroeg zich echter bij deze audientie in geenen deele schrandel, maar veel eer zood verward, dat het gesprek geheel op den Koning moest berusten, wiens zeldzame grootheid van geest dan ook wel geschikt was, om den jongen man te onderdrukken. De beruchte onbeleeft brief, dien Herwegh later tot Z. M. rigtte, was op een grooten vull papier geschreven, als het ware een republikeinsche ostentatie te maken. Toen men den Koning vroeg, wat met dezen brief moest geschieden, antwoordde Hoogstdezelve: « Met dien brief? Niets. » Eerst toen werd deze, de Koninklijke waardigheid zoo zeer kwetsende brief de aanleiding tot den bekenden maatregel toen dezelve in openbare bladen verscheen en voor de partij van Herwegh, die gelukkig slechts weinige zwijmelhoofden telt, het sein werd tot allerhande ongenueerde daden. Herwegh heeft bij zijn eeremaal te Koningsbergen gezegd: « men moet de vrijheid tot razernij beminnen. » Voorwaar, niemand dan een razend mensch heeft zoodanig kunnen handelen als Herwegh heeft gedaan; men moet medelijden met hem hebben en voor hem wenschen, dat de heilzame les, welke hij in Pruisen heeft ontvangen, hem van zijne razernij moge genezen.

Op de stelligste wijze verneemt men thans, dat de graaf van Nassau (de ex-koning van Holland) van den prins Pückler-Muskau de heerlijkheid Muskau heeft aangekocht voor eene som van 1,700,000 Thlr. [Drie miljoen zestig duizend Nederl. guldens].

WEENEN, 3 Januarij. Men verzekert dat de Bondsvergadering van Hongarije tegen de maand April zal bijeengeroepen worden. Men zal er over verscheidene voor het land zeer belangrijke onderwerpen onderhandelen, zooals over de bepaling van een vast douanen stelsel met de erfprovincien, de toetreding van de Oostenrijksche monarchie tot het Zollverein en de daarstelling eener groote linie van Spoorwegen.

BERLIJN 7 Januarij.

To Breslau had de capitulaire vicarius van het bisdom, een bevelschrift uitgevaardigd waarbij aan de schoolmeesters, en al diegenen, welke eenigzins aan de bediening der kerken verbonden zijn, verboden werd, een gemengd huwelijk aan te gaan. Dit heeft een kabinets-order

van den koning van Pruisen uitgelokt, waarbij het bevelschrift des domheers Riffelwerk gesipt en buiten werking wordt gesteld, als zijnde strijdig met het algemeene landsregt, hetwelk voorschrijft dat dergelijke stukken aan de burgerlijke overheden worden medegedeeld, en goedgekeurd, alvorens uitgevaardigd te mogen worden.

— In Pruisen begint het gouvernement te gevoelen dat de leer der neologen het Christendom onder den voet haalt. Men werkt er derhalve op, het ongeloof te bedwingen, en tot positieve leerstellingen terug te brengen. De Koning laat zich daaraan gelegen liggen; en het is natuurlijk dat zulks niet zonder invloed is op zijne ministers.

ZWITSERLAND

De regering van het Kanton Luzern heeft, bij hare optreding aan het hoofd van het uitvoerend bewind van het Zwitsersche bondgenootschap, de navolgende circulafre[?] aan de overige kantons-regeringen gezonden:

» Het Kanton Luzern heeft, overeenkomstig het bestaande bonds-verdrag, het bondgenootschappelijk bewind voor de jaren 1843 en 1844 aanvaard. Wij zullen het onze voornaamsten pligt achten, om alle de bepalingen van het bestaande, op den 8. Augustus 1815. tusschen de twee en twintig vrije kantons van Zwitserland gesloten bonds-verdrag, tegen iedere aanranding te beschermen en om de bepalingen daarvan in het belang van al de daaraan doelgenomen hebbende partijen te handhaven; want de handhaving der wettige bondgenootschappelijke betrekkingen is de eerste en beste waarborg voor het behoud van de wederkerige goede verstandhouding, en van den onderlingen vrede, onder de gezamenlijke leden van het bondgenootschap, terwijl zij te gelijker tijd het beste middel aanbiedt, om de welvaart van het Zwitsersche vaderland te bevorderen en te verzekeren. Ten gevolge hiervan zullen wij aan alle besluiten en beschikkingen van den landdag; die te goeder trouw en met den bepaalden wil, om het welzijn van het Zwitsersche eedgenootschap in alle opzichten te bevorderen, genomen zullen worden, eene nauwgezette uitvoering geven, en ernstig waken voor de verzekering der zelfstandigheid van ons vaderland, voor de bewaring van zijne onzijdigheid, alsmede het onderhouden der vriendschappelijke betrekkingen met alle Staten, op den voet van het regt der volken en van eene volkomene wederkeerigheid, terwijl wij u verzoeken. » enz.

Men meent in dezen brief een voorbode te zien, dat het nieuwe voorzittende kanton met kracht omtrent de zaak der Argausche kloosters tusschen beiden zal treden.

ENGLAND

In enige wel onderrigte kringen is verzekerd, dat de Fransche regering depêches van de Markiezen-eilanden had ontvangen, berigten van zeer ernstigen aard inhoudende. Dezelve worden gezegd te melden, dat de officier, door den admiraal Dupetit Thouars, met het bevel over het eiland belast, vermoord was geworden, terwijl de inboorlingen, de Fransche bezetting te lijf gevallen

zijnde, al de Franschen op het eiland onder hunne knoeden en messen hebben doen vallen. In dezelfde depêches was ook gemeld, dat een Engelsch oorlogschip even te voren de Markiezen-eilanden verlaten had.

De brieven van de Kaap de Goede Hoop, dd. 6 November jl. melden, dat de Hollandsche boeren, welke zich in zeer grooten getale op het grondgebied benoorden de Oranje-rivier bevinden, openlijk geweigerd hadden zich aan het gezag der Engelschen te onderwerpen. Ten gevolge van den ongunstigen staat der gronden zal er vermoedelijk eene zeer sterke magt toe noodig wezen, om de Boeren tot onderwerping te noodzaken.

SPANJE

— Men zegt, dat het besluit tot ontbinding der oortes spoedig door een besluit tegen de vrijheid der drukpers zal worden gevolgd.

« Eenige dagen geleden, lezen wij in het dagblad *El Sol*, kwam een engelschman te Madrid, die aan zeker handelshuis was aanbevolen, om magazijnen van katoenen op te rigten. Toen men hem raadde, zich niet te overhaasten, daar het handelstractaat nog altijd eene twijfelachtige zaak was, antwoordde hij: » Ik heb daarover met den heer Aston gesproken, die mij verzekerd heeft dat ik alle onkosten kon doen, omdat Espartero het tractaat zeker zou teekenen, hetzij de kamers wilden of niet. » (Univers.)

— Om te toonen hoe Spanje thans onder de wet van den Sabel staat, zal het genoeg zijn de gebeurtenis mededeelen, welke de *Constitucional* van Barcelona mededeelt: Een officier die een detachement begeleidde, kreeg onder weg twist met eenen voerman; de officier deed hem terstond door zijne soldaten vatten, en zonder eenige andere omstandigheid fusilleren.

— Men leest in een Madridsch Dagblad:

Wij willen niet dat het gouvernement meer kracht heeft, dan die welke hetzelfde door de wet en de constitutie wordt toegkend. Maar wanneer de constitutie en de staat in gevaar zijn, zullen wij hetzelfde de noodige kracht verschaffen, het vaderland te redden en de grondwet te verdedigen; maar wij willen niet, dat uit afgodischen eerbied voor de letter van een der artikelen der staatkundige wet, men den Staat verwoest en de constitutie schendt. Wie moet de ernstige omstandigheden, den *uitersten toestand* beoordeelen, waaraan het gouvernement zich in de noodzakelijkheid bevindt deszelfs toevlugt tot krachtige maatregelen tot buitengewone hulpmiddelen te nemen, om den staat te redden? Dit regt behoort aan de wetgevende lichamen, van welke het gouvernement, door het orgaan der verantwoordelijke ministers, de omstandigheden moet vernemen, waarin het verkeert, en de middelen die hetzelfde ten gevolge dier omstandigheden moet aannemen.

— Op de tijding van de ontbinding der oortes heeft een dagblad der oppositie, *El Herald*, het hoofd harer staatkundige kolommen het volgende artikel der constitutie met groote letters geplaatst:

« Art. 78. Men zal zonder daartoe van een

op het budget of eene andere bijzondere wet, gemagtigd zijn, geene belasting of geldboete kunnen opleggen of vorderen.»

Nu, de budgetten voor het loopende jaar zijn door de Cortes niet goedgekeurd. Het gouvernement heeft de meerderheid niet verkregen op de bijzondere wet die de belastingen kan verhoogen. De oppositie signaleert sterk dezen extralegale toestand. Men weet niet welke gevolgen deze wederstand zal hebben.

-- De regent is twee dagen na zijne aankomst te Madrid ernstig ziek geworden. Zijne geneesheeren zijn naar de stad gekomen om, zoo mogelijk zijne kwaal te verzachten.

FRANKRIJK

-- In de zitting van de Fransche Kamer van afgevaardigden van den 10 Januarij zijn de begrotingswetten voor 1844 en tevens eene wet omtrent de suiker ingediend. Uit de laatste blijkt, dat de Fransche regering werkelijk eene poging wil doen, om, vooral ook in het belang der kolonien, ten aanzien van de ingewikkelde suiker-kwestie door te tasten. De wet strekt om, de beetwortelsuikerfabrieken in Frankrijk met den 1 September 1844 op te heffen en aan de eigenaren daarvan eene schadeloosstelling van 40 millioen franken te verleenen.

-- De Kamer der gedeputeerden heeft heden in hare bureaux over de benoeming der commissie van het adres gehandeld. Van de negen benoemde commissarissen behoort er een tot de oppositie. De commissie bestaat uit de Heeren Felix Real, Odilon-Barrot, Dumon (de Lot et Garonne), Schauenburg, Bignon, Dupin, Debelleyne, Hebert en Pouillet. Men ziet dat deze commissie niet onder de ministerieele notabiliteiten gekozen is. Naar men verzekert is de discussie in de bureaux zeer koel geweest. De heeren Thiers en Dufaure hebben het woord niet gevoerd.

Men denkt algemeen dat er in het adres een paragraaf zal gevonden worden over het regt van onderzoek. De zin dezer paragraaf zal over het behoud van het kabinet beslissen. Maar de kamer scheen door zulk eene ongevoeligheid beheerscht te worden, dat haar den moed tot dien strijd welligt ontbreekt. Er heerscht eene algemeene kalmte, waarvan het ministerie gebruik zal maken.

-- Met ministerie heeft den hertog de Broglie verzocht zich wel te willen haasten met de aanbidding van zijn rapport over de afschaffing van den slavenhandel. Dien ten gevolge is de dag reeds bepaald, die tot de bijeenkomst der commissie welke de lezing van het merkwaardige en geleerde werk van den edelen hertog moet aanhooren. Van eenen anderen kant, zal in de aanstaande week eene vergadering van het fransche genootschap tot afschaffing van den slavenhandel gehouden worden. De kwestie over het regt van onderzoek, welke op eene zoo onhandige wijze is verlevendigd door de journalisten, die belast waren om de slavernij te verdedigen, heeft boven alle menschelijk voornitzigt, gepleit ten gunste der ongelukkige slaven; wij hebben het meer gezegd, door schrijvers te betalen om de zachtheid der slavernij te roemen, ruineren zich vooreerst daardoor eigenaars van menschen en verhaasten cindelijk de bevrijding hunner slaven. Thans zal eene kabinets-kwestie ten voordeele der menschheid gelden.

-- De troonrede vindt bij de oppositie over het algemeen weinig bijval. Hare organen noemen dezelve flauw en onbeteekenend. De belangrijke vraagstukken worden er, zeggen zij, of verzwegen; of slechts, en nog wel op eene verwickelde wijs, aangeroerd. De constitutionnel, de gewone tolk van den heer Thiers, eindigt zijn artikel, in dien geest geschreven; aldus:

„Tot slotsom: het ministerie spreekt niet over het regt van onderzoek, zwaait zich zelven lof toe, nists in Spanje gedaan te hebben; wenscht zich geluk, dat het onze soldaten niet helet heeft in Algiers te vechten, en dat de opbrengst der belastingen in Frankrijk vermeerderd is; het bekent; gedurende een jaar onderhandeld, doch niets uitgerigt te hebben. Dezelfs eenige bezigheid, dezelfs

Hercules-werk, is de verovering geweest der Markiezen eilanden, alwaar twee of drie volken van hoogstens 1800 menschen gevonden worden.

„De troonrede zegt dus niets en beteekent ook niets; zij schildert de politiek onzer staatsmannen nauwkeurig af.

-- Het totaal der credieten, voor het jaar 1844 aangevraagd, beloopt 1,281,013,710 francs voor de gewone uitgaven. De inkomsten zijn geraamd op 1,247,228,366 francs, zoodat over het gewone dienstjaar een deficit van 33,785,344 francs bestaat. De oppositiebladen verzuimen niet te doen opmerken dat dit weinig strookt met de gunstige verklaring aangaande den zich steeds verbeterenden finantielen toestand, welke den Koning in zijne troonrede in den mond was gelegd. Nogtans verheugt men zich over de verzekering van den Minister, dat het niet noodig zal zijn de toevlugt tot eene nieuwe leening te nemen.

-- Blijkens iagekomen rapport van den kapitein Vignand, die het bevel voert over de Corvet *la Boussole*, bij de Markiezen-eilanden gestationeerd, heeft aldaar den 18 September een treurig voorval plaats gehad, hetwelk denkelijk aanleiding gegeven heeft tot overdreven geruchten wegens gebeurtenissen op die eilanden, onlangs door een der Engelsche dagbladen verbreid. Het voorgevallene heeft zich dus toegedragen: de corvets-kapitein Hally wilde het opperhoofd der inlanders, *Jontati* genaamd, dwingen om de baai die nabij het fort ligt te verlaten, en toen hij, op diens weigering, hem, door den luitenant de Ladebat vergezeld, te ontmoet ging, werden die beide officieren door inlanders, welke zich op hunnen weg verscholen hadden, doodelijk getroffen. Onmiddelijk had de kapitein van de Bucéphale het bevel over de corvet *l'Isle Christine*, die door den heer Halley gecommandeerd werd, op zich genomen, en bevond zich in staat allen aanval af te slaan.

-- Uit Pondichery schrijft men, dat een vreeselijke storm, den 24 October van het afgelopen jaar, die stad geteisterd heeft; waardoor alle plantatjes vernield, vele velden verwoest en de meeste boomen ontworteld zijn. Het verlies alleen door de grondeigenaars geleden, zonder nog van dat te spreken hetwelk den handel getroffen heeft, wordt op meer dan zesmaalhonderd duizend francs begroot.

Van zes schepen, die den vorigen dag uitgezeild waren, hadden slechts drie terug kunnen keeren; en later aangespoelde planken en sparren lieten weinig twijfel over of de anderen waren verongelukt. Deze laatste waren in de ontvangen brieven de *Corsair*, de *Antoinette* en de *Apollo* genoemd, met bijvoeging dat het eerste daarvan een nederlandsch vaartuig zou wezen.

In de nabijheid van Madras, waar de storm ingelijks gewoed heeft, zonden vijf of zes groote koopvaardij-schepen vergaan zijn.

-- Men zegt dat een handelstraktaat gesloten is tusschen Frankrijk en Engeland, hetwelk openbaar zal gemaakt worden zoodra de discussien op het adres zullen zijn afgelopen.

NEDERLANDEN

De Minister van Finantien brengt bij deze, in volhoening van art. 3 der wet van 27 December 1840 [Staatsblad No. 70], ter algemeene kennis:

1°. Dat het bedrag der uitgegevene schatkistbiljetten op den 1. dezer bedroeg f 5,995,900,00;

2°. Dat onder dit bedrag begrepen was, het schatkistbiljet, op 1 Mei 1842, onder no. 1502 uitgegeven, groot f 100,00, hetwelk de houder verzuimd heeft tot dus verre te komen ontvangen, doch waarop geene verdere renten; dan tot en met 31 April 1842, kunnen gevalideerd worden.

's Gravenhage, den 11 Januarij 1842:

De Minister voornoemd.

ROCHUSSEN.

-- AMSTERDAM, Zaterdag 14 Januarij. Men vernoot dat een groot aantal onzer eerste handelshuizen een adres, aan de tweede Kamer der Staten-Generaal gerigt, hebben onderteekend, bij hetwelk de talrijke bezwaren des Nederlandschen handels tegen het traktaat met Belgie van 5 Nov. '11. aan deze Kamer worden bekend gemaakt.

's GRAVENHAGE, den 13 Januarij.

De Minister van Finantien heeft, op de vraag hoedanig de oliemolenaars, die een gedeelte hunner fabriek bezigen tot het schillen of treden van gerst in het patentregt behooren te worden aangeslagen bij resolutie van 5 jl. te kennen gegeven, dat de bedoelde oliemolenaars, behalve hun patent, al zoodanig, naar tabel 4, no. 10, gevoegd bij de wet van den 21 Mei 1819 (Staatsblad no. 34) ook als pelmolenaars, naar tabel no. 3, moeten belast worden, behoudens, om, indien de werkingen of malingen bij afwisseling plaats hadden den aanslag voor de okemolena te regelen overeenkomstig het bepaalde bij § 2 van tabel 4, met in acht-neming, overigens, der voorschriften, gegeven bij de circulaires van den 27 Augustus en 1 December 1819, lett. T. 71 en V, 7 vraag, en Z. 10 vraag.

De Minister van Finantien heeft, bij resolutie van 5 September jl., opzigtelijk den aanslag in het patentregt van brood- en beschuitbakkers tevens zoo genaamd kleingoed verkoopende, te kennen gegeven, dat, hoewel de strenge letter der wet misschien vorderen zou, dat de brood en beschuitbakkers bij hunne aangifte voor het regt van patent, melding maakten van den verkoop van het zoogenaamd kleingoed, de Minister echter zulk eene gestrengte toepassing der wet niet zou verlangen; doch dat, bij zoover het bedrijf zich ook mogt uitrekken tot het vervaardigen van eigenlijke suikerbakkers-waren, banket enz., alsdan zulk eene toegevoegdheid niet zou kunnen plaats hebben.

De Minister van Finantien, mededeeling ontvangende van bezwaren, welke zich van de zijde des handels hebben voorgedaan tegen de thans gevorderde netto weging van harde zeep, bij invoer van buiten 's lands;

Heeft, bij resolutie van den 31 December jl., ter zoo veel mogelijke wegneming van de schade, welke somwijlen uit eene verplichte netto-constatie van het bedoelde artikel voor den handel ontstaan kan, verklaard, dat op de wegingen en verificatien van harde buitenlandsche zeep, de bepalingen van art. 4 en 5 der wet van den 20 Augustus 1822 (Staatsblad no. 39) zullen kunnen worden toegepast, voor zoo verre de belanghebbenden zulks verlangen, en onder bepaling, dat, in zoodanig geval, daarvan door de ambtenaren, die met de weging of verificatie der zeep zijn belast, op de documenten aanteekening zal worden gesteld. (Ned. Staatsc.)

NIJMEGEN 12 jan. In den nacht van gisteren is onder Winssen, gemeente Ewijk, in dit arrondissement, eene verschrikkelijke moord gepleegd, op een boerenmeisje, ongeveer 25 jaren oud. Haar lijk werd in den morgenstond in de nabijheid harer woning op eene gruwelijke wijze met steken en wonden bedekt gevonden. -- De geruchten aangaande dit bedrijf, waarvoor de menschheid terug heeft, zijn nog zoo zeer uiteenloopende, dat wij voor alsnog met geene zekerheid de juiste toedracht der zaak kunnen vermelden. -- De justitie intusschen heeft zich dadelijk naar de plaats van het afgrijpselijk voorval begeven, ten einde nopens een en ander de noodige informatien in te winnen.

-- HELVOETSLUIS, 12 Jan. In den morgen van 9 dezer ging van hier een jol met zeven personen, bijgenaamd slampampers, naar de Gorree, en verdorpen te voet naar den Val (bij Ouddorp), en van daar met een andere jol naar de op de reede van Brouwershaven liggende Oost-Indiëvaarders, om hunne diensten aan te bieden; doch bij het van boord gaan in denzelfden avond ten zeven uren, is gemelde jol met de zeven personen, alsmede den veerman van den Val, die zich mede aan boord bevond, omgeslagen, zoodat alle acht personen, eene prooi der golven werden, van de acht personen zijn vijf vaders van talrijke gezinnen, nalatende vijf weduwen, waaronder drie zwangere en 14 veelal jonge kinderen.

-- 's GRAVENHAGE den 12 Jan. Z. M. de Koning is door eene ligte ongesteldheid [de zoogenaamde water-of windpokken] aangetast, welke van dien aard is, dat zij geene de minste ongerustheid inboezemt.

-- In de Middelburgsche Courant leest men, onder dagteekening van den 11 dezer:

„Vrijdag en Maandag jongstleden deed de stoomboot de Stad Vlisningen, bestemd voor de vaart van die stad op Antwerpen vice-versa, zijne eerste reis uit onze haven, alwaar het schip gehouwd is. Denkelijk hadden deze reizen ten oogmerk om de machines te beproeven, welke zich in dat schip bevinden, dewijl het daarna weder in het dok is gehaald, om de betimmering verder te voltoojen.

„Wij maken met genoegen hiervan melding, daarnu weldra zal voorzien worden in een stoombootdienst, waaraan eene voornaame behoefte op de wester-Scheide bestaat.”

Eene zieke-bediening.

[Bladzijde uit de geschiedenis der verdraagsaamheid in Nederland.]

En zijn in ons vaderland nog enkele woorden, die om de moeilijke communicatie, weinig bezocht worden, en ten gevolge daarvan weinig bekend zijn. Niet zelden echter is daar, over den aard, de zeden en de taal onzer voorouders, het een en ander te vernemen, dat geenszins onverschillig kan geacht worden: het minder verkeer met vreemden en vervreemden, heeft er het eigenaardige zuiverder in stand gelaten. Daar blijven ook door de traditie vele bijzonderheden bewaard, die elders zouden verloren gaan; want daar verdringt niet de eene gebeurtenis de andere, maar de weinige gebeurtenissen, die buiten het alledaagsch beloop der dingen voorvallen, blijven getrouw in het geheugen, en worden van ouderen aan jongeren verteld. *Wij kennen* is daar eene hooggeschatte kunst. Wij kennen een zoodanig oord, en wij wenschen iets, dat er ons meermalen verteld is, aan de lezers van den *Katholiek* over te vertellen. Dewijl echter sommige personen in geen gunstig daglicht voorkomen, willen wij geene namen noemen, zelfs van geen plaats. Indien deze regels tot dat vergeten oord doordringen, en van dezen en genen der landskinderen mogten gelezen worden, zullen zij zich eenigh broeder herinneren, die onder hem en met hen opgroeide, die er vervolgens, omtrent vier jaren lang, in eene soort van ballingschap doorbragt, en die, schoon hij er nu sedert eenige jaren niet meer veracheen, de herinnering aan de plek zijner geboorte niet verloren heeft. Dat deze regelen tot getuigenis strekken.

Alvorens wij ons verhaal aanvangen, willen wij een korte oordbeschrijving geven; want het is een hinderlijk gemis, wanneer in een verhaal, waar over de groote roerselen van 'smenschen gevoel, -- b. v. *gehoort*, *vrijheid*, -- gehandeld wordt, *afbreken* van de plaats des voorvals ontbreekt.

Door het oord dan vliet een kleine stroom, die zich op geen zeer verren afstand van daar in een grooteren stroom uitstort. Aan de menigvuldige kronkelingen van dat spiegelheldere water, liggen in vriendelijke nabuurschap vele dorpen, en somtijds zoo dicht bij elkander, dat in de strek waar ons tooneel geplaatst is, een goed voetganger, als hij driemaal over de rivier wil varen, binnen twee uren tijds zeven dorpen, ieder met een tooneel prijkkende, bezoeken kan. Van hunne dijken spiegelen de bewoners zich in den vloed, en zien, waar geen zwarte bodem de lichtstralen indrinkt, de zilveren visschen, als in den klaren vijver van den luthof, azen en martelen.

Buiten de dorpen is de stroom meestal van de dijken verwijderd, en loopt hij tusschen grasrijke, of met riet en hout begroeide boorden, vreedzaam voort. *Omme wak* heb ik met dien lieven stroom gedweept. Hoe vaak, aan zijne oevers wandelend, of in een bootje op zijne golfjes wiegelend, hem wisselend vergelijken met de vergoode stroomen van het dichterlijk Griekenland!..... Dan de dagen, waarin men dweept, zijn voor mij niet meer.

Ook over dat vreedzaam en bijna vergeten oord, strekte de vernieuwde Hervorming der zestiende eeuw haar geweld uit. Grooter was dat onheil, dan wanneer de rivier, in den winter soms opgezeten en verborgen, over dijk en dam stort, en de akkers en weiden heinde en ver overstroomt. Zij sleept echter niet alles mede; want in twee der zeven bedoelde dorpen, bleven Katholieke Priesters over, die in die omstreek nagenoeg de helft der bewoners voor de grijze Moederkerk, door Gods hulp, behielden. Maar hoedanig was de toestand der getrouwen en lannier moedige herders! Aanvankelijk konden zij, zonder het grootste gevaar, goede godsdienst-oefening houden; men maakte jacht op hen, als op roovers.

Toen werden, gelijk in de eerste Christen-eeuwen, de heilige geheimen sluipsgewijze gevierd, nu in dit dan in een ander huis, hetwelk dan vooraf door getrouwen aan de verspreide geloovigen werd bekend gemaakt; nog wijst de overlevering die huizen aan, voor zoo ver de tijd en de veranderingszucht der menschen die niet gesloopt hebben. -- Het was niet genoeg de godsdienst in het verborgen te verrigten; zelfs het aanwezig van een Priester moest geheim blijven. Later echter verkreeg men voor geld in twee diër dorpen verlot voor het verblijf van eenen Priester, en voor het doen der H. Mis in des Priesters woning; maar in de overige dorpen bleef het den geestelijken ontzegd eenige bediening te verrigten.

Alles slijt met den tijd, zegt het spreekwoord; maar in een der laatst bedoelde dorpen, sleet de religie-haat niet. Daar leefde, nog na de helft der vorige eeuw, een ambachtsheer, die niet dulden wilde, dat *eenige Paapsche Mispriester* in zijne heerlijkheid *eenige paperyen* verrigtte. Hij was een man met hevige hartstogten, wiens anderszins gezond verstand niet zelden door het geweld zijner drift verbijsterd scheen. Zelfs in de staten-vergadering zijner provincie, waarmede hij soms te doen had, vreesde men zijne oploopendheid. Wat hij wilde, wilde hij met hevigheid en hardnekkigheid; wat hij niet wilde, dat haatte hij. Men begrijpt hoe gevreesd die man was bij degenen, die van hem afgingen, en hoe de dorpelingen, vooral de Katholieke, ondervonden dat hij was *de heer*. Hij bewoonde een kasteel, welks grachten, en poorten, en muren, en gansche bouwtrant genoegzaam toonden, dat het in eene eeuw van geweld gesticht was: een passend verblijf voor zulken bewoner.

Het gebeurde dan, weinig na het jaar *seventig* (1770), dat in dat dorp een Katholiek huismans, die reeds hooge jaren telde, het einde van zijn aardse leven voelde naderen. De maand Mei had wel alles weer met jeugdig groen overdekt, zij had overal nieuw leven verspreid, maar niet in de aderen van den grijzen *Herbert*: voor hem bleef het winter. Na de eerste warme dagen van het voorjaar, toen hij nog gepoogd had zijne stramme leden in de zonnestralen te koesteren, had men hem niet meer *buiten* gezien, en de spraak ging dan ook in het dorp, dat hij weldra *op stroo zou liggen*. Men was er droevig over, want iedereen hield veel van *Herbert*, omdat hij zoo hulpvaardig, en vooral zoo goed *armisch* was. Het was daar ter plaatse echter een ongeluk, wanneer het spoedig bekend werd, dat een Katholiek zich in gevaar van sterven bevond; want de religie-haat der *Gereformeerden*, vooral van eenen Ouderling, die vroeger op *het huis* te ** als koetsier gediend had, beijverde zich dan om het *bedienen* van den stervende te verhinderen. Die Ouderling was wel onlangs *naar het kerkhof* gedragen; maar zijn zoon *Peter* had 's vaders haat, en daarmede tevens zijn ambt van spion en verklikker der Katholieken geërfd: ook nu had hij bereids, bij *den heer* aangebragt, dat *de oude Herbert* ziek was, en zekerlijk binnen kort *den Paap* zou willen hebben. *De heer* had daarop door *Peter* zelve aan het huis van *Herbert* laten weten, dat zij zich wachten moesten *den Paap* te laten komen, want dat men op hem letten en hem gevangen nemen zou.

Het was laat in den namiddag van Zaterdag. De zieke grijsaard lag in zijne ruime bedstede, naast den haard; aan het hoofdeinde zat zijne schoondochter, de vrouw van zijn eenigen zoon. en bij het raam leerde zijne kleinkinderen, twee knaapjes van negen en tien jaren, de vragen, die zij den volgenden dag in de kerk moesten opgeven. *Kerk* noemde men de zolder der Pastoors-woning in het dorp, dat aan de overzijde der rivier gelegen was.

— Mij dunkt, *Maaike*, (zoo sprak de oude man tot zijne schoondochter), dat *Rijk*, (zoo heette zijn zoon), lang uit blijft.

— Och vader, hij zal *den heer* niet zoo *ten eerste* hebben kunnen spreken.

-- Ik heb nog al hoop. *De heer* wil nog wel eens eene goede bui voor me hebben. Ik heb menigen stap voor hem gezet, om hem plezier te doen; en wel vijftig jaren geleden heb ik den wilden jongen eens uit het water gehaald.

Maaike hoorde dat laatste voor de honderdste maal, maar zij deelde de hoop des grijzen niet. Hij hoopte, omdat hij voor *sich zelve* wenschte.

Rijk was namelijk, op het gestadig aanhouden zijns vaders, naar het kasteel gegaan, ten einde van *den heer* verlot te vragen om *den Pastoor te halen*. In eene voorzaal van het slot gelaten, zag hij, na eenig verwijl, den gevreesden *heer* naderen. Met beide handen den hoed (een steekhoed met slechts ééne punt), het open naar zich toegekeerd, voor zijn lijf houdende, sprak *Rijk*:

-- Mijnheer van ** moet goeden dag hebben van mijn vader, endie laat u vriendelijk verzoeken of hij, als het u belieft, den Pastoor bij zich zou mogen laten komen?

-- Pastoor! wat Pastoor! ik versta het niet, dat een *Paap* hier zijne *superstitieuse practijken* komt verrigten. Dat heb ik u immers al doen aanzeggen?

-- Maar Mijnheer; vader is oud en ziek. Zou hij dan moeten sterven zonder....

-- Zonder dat een *Paap* hem den *broodgod* brengt. Of moet er eerst nog een aflat gekocht worden? Uw vader zal wel onder den grond komen, zonder al die bijgeloovigheden. Gij paapgezinden, gij zijt afgodendienaars, en aanhangers van den Antichrist.

In het hart van *Rijk* begon de vrees te wijken voor verontwaardiging. Krampachtig drukte hij zijn hoed tegen zijn lijf, en zijne oogen verraadden wat in hem omging. Hij trachtte zich te vermennen, maar hij kon niet nalaten het woord *Antichrist* te herhalen op eenen toon, die den opvliedenden *heer* in woede bragt.

-- *Rijk*, riep hij, ik ben in mijn ambacht heer en meester. Geen *Paap* zal er inkomen. Zou ik hem vind, schiet ik hem overhoop. En daarmee, pak u weg!

Rijk verschrok. Eensklaps besefte hij, dat zijne onvoorzigtigheid geen ander dan een kwaad gevolg voor hem en al de Katholieken van het dorp kon hebben. Gaarne had hij eenige verontschuldiging gestameld; dan *de heer* was reeds verdwenen. Neerslagtig verwijderde hij zich nu ook, en verliet met langzamen tred, als iemand die diep peinst over een nakend ongeluk, het kasteel. Dan toen hij het binnenplein reeds over was, en de slotpoort door zou gaan, klonk hem van ter zijde op turgenden toon, in de ooren: « Paap! Paap! » *Rijk* zag om, het was *Peter*. Eene gedachte schoot hem, als een bliksem, door het hoofd; dan hij bezat krachts genoeg om er aan te wederstaan, en een blik vol verachting was al zijn antwoord.

Doch denkt eens, lezer, wat er in het gemoed van *Rijk* omging. *De heer* had met minachtende uitdrukking over den dood zijns vaders gesproken, hem de laatste zoo regtmatige bede des grijsaards ontzegd, en het godsdienstig gevoel van *Rijk* diep gekwetst; *Peter* had hem, na dit alles, gehoond, getergd. Nooit had de onderdrukking, de overheersching zoo zwaar op hem gewogen; nooit was het besef daarvan zoo helder, zoo levendig, zoo krachtig bij hem geweest. Niet meer de granschap, maar de hardheid, de hatelijkheid, de dwingelandij van *den heer*, en de laagheid van *Peter*, stonden hem voor den gerst: en dat niet bloot als eigenschappen dier twee personen, maar als handwijze der *Gereormeerden*. Zijn gelaat gloeide, zijne oogen vlamden, halfgebrokene woorden mompelde hij tusschen de tanden, en in plaats van langzaam ging hij nu snel. In weinige oogenblikken stond hij voor zijne deur, die hij met geweld opende, zoo als anders nimmer. Hij viel letterlijk met de deur in het huis. Zonder een blik op zijne kinderen, of op zijne vrouw te werpen, stapte hij met groote schreden het ruime vertrek door, regtstreeks naar de legerstede van den zieke. « Vader, » zeide hij, « de gezetiran

wil het niet hebben." Het geluid der stem, de toon der uitdrukking, de woorden waarin zij vervat was, waren zoo ongewoon, zoo hartstogtelijk, dat deze omstandigheden niet minder dan de weigering zelve den ouden *Herbert* leden schrikken. « *Rijk*, » vroeg hij met bevende stem, « wat is u overkomen? » Zijn zoon verhaalde, met menige bittere uitdrukking, wat er gebeurd was, en zou vervolgens zijne verontwaardiging in nog grovere bewoordingen lucht gegeven hebben, zoo de oude man hem niet in de rede was gevallen. « *Rijk*, » zeide hij, « denkt dat uwe twee jonge kinderen hier zijn. » Werkelijk waren deze van het raan nader bijgekomen, en stonden, op geringen afstand, hunnen vader in stomme verbazing aan te zien. « Als zij hunnen vader, aldus voor *Herbert* voort, met zoo geweldigen hartstogt tegen de *Gereformeerden* hooren spreken, zal eene hartstogtelijke afkeerheid van dezen in hunne gemoederen ontspruiten, en met hen opgroeijen: daaruit zouden misdaden kunnen voortkomen. Leer hen de Katholieke godsdienst liefhebben, de dwaling verafschuwen, maar niet de dwalende haten. Al onderdrukken zij ons, wij moeten voor hen bidden, gelijk *Sint Steven*, toen hij gesteenigd werd. »

De zwakke grijsaard was door den schok der gebeurtenis en door dit spreken afgemat. Hij zweeg dan, schoon hij nog meer had willen zeggen; want hij was een vroom, en, naar zijnen stand, wel onderrigt man; hij had veel gelezen in het *Klaer licht*, en in den *Catholycken Mondstopper*, en in de *Aenleydinge tot een godcruchtig leven*, en andere boeken die hij zelf had, of van den Pastoor ter leen kreeg.

Rijk zweeg ook: hij gevoelde dat zijn vader gelijk had, want hij was van der jeugd af, in dergelijke beginselen opgebracht, en had zich nu slechts door het verregaande der belcediging, waarmede minachting voor zijn geliefden vader verbonden was, laten vervoeren. Ook overviel hem, bij het ziekbed van *Herbert*, weer het diepe gevoel zijner geheele onnagt tegen de onderdrukkers; en zijne beweeglijkheid, die straks bijna tot overmoed was overgecalagen, zook nu tot moedeloosheid af. Hij weende, en zijne vrouw weende met hem. O hoe menige traan van dien aard is er in Nederland gestort! Twee honderd jaren drukte dat ijzeren juk op onze voorouders! En nogthans waren zij niet, gelijk de Israëlieten in een vreemd land; zij zaten niet aan de stroomen van Babylon; neen, zij waren in het erfgoed hunner vaderen, en dronken uit denzelfden vloed, waaruit die gedronken hadden.

De kranke was de eerste die weer sprak. « Het is mij hard, » zeide hij, « dat de heer zoo onverzettelijk is. Maar God zal het toch niet toelaten, dat ik zonder de H. H. Sacramenten sterf. Dit is nog aan niemand mijner familie overkomen, althans zoo ver mij heugt. Toen voor ruim twintig jaren mijne vrouw zaliger ziek was, heeft de Pastoor haar, in deze bedstede liggende, bediend; maar toen wist nog geen *Gereformeerde*, dat zij in gevaar was, en de Pastoor kwam in den nacht. Dat kan nu niet gebeuren: onze vijanden zullen wel waken. Maar, *Rijk*, wij hebben eene schuit, aan den overkant staat veel riet: daar kunnen we achter varen. Ook heeft de heer aan den overkant niets te zeggen. »

— Vader, was het antwoord van den zoon, dat zoudt ge besterven.

— Nu nog niet. Als we langer wachten, zoudt ge mij misschien niet meer levend over de rivier kunnen brengen. En mogt ik ook al wat spoediger sterven, ik ben Onzon Lieven Heer toch maar éénen dood schuldig. Een dag vroeger of later, wat doet het er toe? Maar zonder bediening sterven, daar bewaer mij God voor. Dit heb ik Hem altoos gebeden, en daar heb ik de voorspraak van de H. Barbara voor ingeroepen.

Omtrent een uur later, toen de avond reeds gevallen was, werd *Herberts* deur wijd opengezet. Vier mannen droegen een bed, waarop de kranke grijsaard, in dekens gewikkeld, nederlag. *Peter* stond in de verte, achter een boom, en het

griefde hem, dat hij het *Paapsche ree* niet kon beletten, aan de overzijde hunne afgaderij te gaan plegen. Weldra plonsden de riemen in het water, en in weinige oogenblikken was men van achter het riet aan den wal. Daar stond de ijverige Missionaris, weinig minder bejaard dan *Herbert*, reeds te wachten; want men had hem doen waarschuwen en zijne woning was niet meer dan op vijf minuten afstands van de rivier. De Priester bespoedigde zijn werk, omdat de zieke veel door de nachtkoude leed; en in minder dan een uur lag *Herbert* weder in zijne bedstede, naast den haard; maar hij kon niet weer warm worden. Te vergeefs waren de zorgen, die men nog voor hem aanwendde: eer het middernacht was, lag het gansche huisgezin reeds voor zijne sponde geknield, en bad de gebeden voor de stervenden. Hij zelf hield de brandende waschkaars, als de fakkel waarmede hij ter bruiloft moest gaan, in de verkleumde hand; zijne oogen waren op het beeld van den gekruisten Verlosser gevestigd; hij bad, en ook voor hen door wier toedoen hij spoediger in deze uur was gekomen, dan anders gebeurd zou zijn. *Heer, reken hun dese zonde niet*, zoo fluissterden zijne lippen. Nu braken zijne oogen, de kaars zeeg uit zijne hand, men hoorde een zachten snik, en *Herberts* ziel stond voor Gods vier-schaar.

Ruim veertig jaren later, speelde ik, als knaapje, voor het ouderlijk huis, in hetzelfde dorp, van waar de Priester gekomen was, om *Herbert* de laatste troostmiddelen der godsdienst toe te dienen. Dan zag ik dikwijls, des zondags vooral, eenen ouden man voorbijgaan, lang en stijf, als de eiken stok, dien hij in de hand hield. Zijn donker gelaat verborg zich onder den breeden rand van zijnen hoed, die achter in eene spits eindigde. Als hij bij ons voorbij ging, zag hij altijd strak vóór zich, en ik herinner mij niet, dat die onvriendelijke man mij ooit gegroet heeft. Maar altoos verreed hij met zorg het zien van een gebouw, dat op geringen afstand tegenover onze deur stond. Dat gebouw was de Katholieke Kerk, aldaar eenige jaren te voren gesticht: en die man die deze kerk niet zien wilde, was... *Peter*. Al de personen, in het treurig geval van *Herbert* betrokken, waren gestorven; *Peter* alleen leefde nog. Dan hoe waren de zaken veranderd! *Peter* kon in het dorp, waaruit hij weleer den Priester geweerd had, geen Predikant meer hooren; want de dorpskerk, toen door de protestanten gebruikt, was nu in de handen der Katholieken. Hij moest dan iederen Zondag, wilde hij de preek bijwonen, de rivier oversteken, en wel op dezelfde plaats, waar men er *Herbert* had overgebracht. Het kasteel, voorheen door den ambachtsheer bewoond, bestond niet meer: de eene steen was niet op den anderen gebleven; maar aan het einde van den tuin des kasteels, had men eene nieuwe woning gebouwd voor.... den Pastoor. *Peter* scheen door de Voorzienigheid bij het leven bewaard, alleen om dit alles te zien, om den herbloei der Katholieke godsdienst te aanschouwen. En waarlijk, dat was hem eene straf! — Zijn er niet al te veel *Peters*?.....

[Uit den Katholiek.]

Ingezonden Stukken.

Mijn Heer de Redacteur!

Toevallig bevond ik mij over eenige dagen te *Hilvarenbeek* [Provincie Noord-Brabant.] Juist op het tijdstip toen er, zoo als elders, daar ook ten lange laatste eene School-Commissie was benoemd, bestaande uit de alom bekende zeer geleerde Heeren Jan Willem Huijsmans, zoon van den Heer Burgemeester, Peter Jan Carel Hendriks, klerk van den Heer Burgemeester, en Hendrik van de Wouw.

Op het gezigt der inwoners, met welke ik in gesprek kwam, kon ik geestdrift en verwondering

lezen, en om het kort te zeggen: allen zoo lieten als duiten de gemeente, welke met de kund en bekwaamheden!! van die achtbare leden beken zijn, moeten dank en hulde zeggen aan hen die deze schoone voordragt gedaan hebben.

Indien het Gemeente-Bestuur zoodanigen wilt hlyft inslaan, wat verbeteringen al zullen er te *Hilvarenbeek* niet gemaakt worden!!!

Parturiunt montes.....

Met dit een plaatsje in uw geacht Dagblad te verleen, zult gij mij verplichten, die rich'nocht uwen bestendigen lezer

ADVERTENTIE,

§§§ Getrouwd

H. NIEUWENHUIJZEN
en
C. DE GRUIJTER.

Hertogenbosch, den 11 Januarij 1843.
Eenige kennisgeving.

§§§ Op den 2° Januarij jl. overleed tot mijne en mijner kinderen bittere droefheid de Wel-Eerwaarde Heer JOANNES FRANCISCUS VAN DER MEULEN, in loven Onder-Pastoor te *Marcq* (Belgio) in den ouderdom van 40 Jaren 5 Maanden en 13 Dagen. na alvorens voorzien te zijn van de laatste H. H. Sacramenten onzer Moeder de H. Kerk.

Uden, 9 Januarij 1843.

H. VAN DEN BROEK.
Geb. VAN GEMONDE.

Dienende dese zoo tot algemeene als bijzondere
Kennisgeving.

Men verlangd TWEE BEKWAME LETTERH-ZETTERS, Ongehuwd,

van goede getuigschriften voorzien.

Adres in persoon, of met franco Brieven bij den Boekhandelaar A. H. KANTE te 's Bosch.

§§§ Bij de Wed. J. VAN GEMERT en ZONEN te *Tilburg*, is van de Pers gekonich en verkrijgbaar gesteld: *VERHAAL EENER UITJAGING VAN DEN DUIVEL*, waarmede een meise van *Duitsch-Lötharingen* was bezeten. Prijs Zes Cents.

Dezelve zijn mede bij den Drukker en Uitgever dezes verkrijgbaar gesteld.

De Notaris M O L H U Y Z E N, residerende te *Fught*, zal aldaar ten huize van W. VAN EXSEL, op den 28 Januarij provisioneel en den 9 Februarij 1843, des namiddags om vier uren finaal verkoopen:

Een B O U W M A N S H U I S, S T A L, E R V E N en H O F, mitagaders vier Perceelen W E I- en B O U W L A N D alles staande en gelegen te *Fught*, Wijk Heykant en Vlierd, groot te zamen 31 Bunder, belend aan de Erven van G. BERTHUIS, P. VAN DER HEYDEN, de Heeren VAN BEUSEKOME, S O P E R S en Nev. de Wed. L. G A S T c. s. Kadaster sectie B. No. 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Een Perceel T R E L L A N D onder *Halvoirt*, gehucht Oude Tiend, groot 85 Roeden 30 Ellen, Kadaster Sectie C. No. 457.

Een Perceel H O O I L A N D in het *Boschveld*, genaamd de *Slijken* groot 1 Bunder 70 Roeden 20 Ellen Kadaster Sectie A. No. 35, 35a.

Een H U I S bevattende twee W O N I N G E N, E R V E en H O F, groot te zamen 13 Roeden 17 Ellen, staande en gelegen te *Fught*, bewesten de *Taalstraat*, Kadaster Sectie B. No. 519, 520 gn 521.

Alles bij gedrukte billatten omschreven en informatie te bekomen ten Kantore van gemelden Notaris.

BEURS VAN AMSTERDAM.

Heden, Zaterdag 14 Januarij 42 ure.
W. S. 2 1/2 pCt. 52 1/2, 1/4. Dito 5 pCt. 102 1/2, 1/4. Dito 7 1/2 pCt. 94 1/2, 95. Handel. 129 1/2, 1/4. Dito 129. O. L. 3 1/2 pCt. 100. Ard. 85 p. et. 38 1/2. Dito Coupon 20 1/2. Dito 3 pCt. 24 1/2. Port to L. 2 1/2 pCt. 37 1/2. Oude Ruusen 106 1/2. Dito Bank. 32 1/2.

's Bosch bij D. A. A. DE ROOY.